

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 50.

15. prosinca 2005.

cijena 80 Ft

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna” str. 2. – Pismo predsjednika državnih manjinskih samouprava upućeno predsjedniku Republike Mađarske Lászlóu Sólyomu str. 3. – Božićni koncert u Pečuhu s Miroslavom Škorom str. 4. – Miroslav Škoro nekadašnji hrvatski konzul u Pečuhu str. 5. Koljnofsko hrvatsko društvo svečuje 15 ljet str. 6. – Izložba *Koljnof, moje rodno selo* str. 7. *Panonski list* u jubilarnoj opravi str. 8. – Balintu Vujkovu u čast str. 9. – Seminar gradišćanskih pedagoga u Sambotelu str. 10. – Posvećenje obnovljenoga Seoskoga stana str. 11. Školske novosti iz Sambotela str. 12. – Dani kruha str. 13. – Aljmašani u Santovu str. 14. Iz emisija Radiopostaje Pečuh str. 15.

Komentar

Demonstracije

Ovih se dana u tisku i u javnosti vrti nekoliko zanimljivih inicijativa i pokušaja manjinskih grupacija, koje čine pomak u problematiki manjinskog pitanja zacrtanog prije 13 godina. Sredinom studenoga javnosti se predstavila Mađarska manjinska stranka koja za svoj cilj između ostalih ima zastupanje interesa romske zajednice i jačanja njezinih ustanova izvan zakonom garantiranih oblika organiziranja romske manjine, putem samouprava, civilnih društava. Osnovana je stranka, prva manjinska stranka u Mađarskoj koja želi pokrenuti referendum o važnim pitanjima kao što je zastupstvo manjina u mađarskom Parlamentu. Ustav jasno kaže: zakoni Republike Mađarske osiguravaju manjinama koje žive na njezinu području parlamentarno zastupstvo, a Ustavni sud godine 1992.: „zastupstvo manjina preduvjet je kako bi one ispunile svoju ulogu državotvornog čimbenika“. Pred mađarskim Parlamentom 2. prosinca, predana je nadležnima peticija kojom se predlaže: (manjine još uvijek samo predlažu)

1. Predlažemo zakonski riješiti parlamentarno zastupstvo manjina
2. Predlažemo da se na razini zakona manjinama jamči odgovarajuće prisustvo u javnim medijima
3. Predlažemo stvaranje samostalne manjinske radiopostaje, osiguranjem samostalne, zapadne frekvencije čime bi se naši programi mogli slušati na području cijele zemlje
4. Predlažemo da se obrazovanje narodnosnih manjina uvijek podupire jednako kao obrazovanje pripadnika većinskog naroda, da glede proračuna ne trpimo diskriminacije
5. Neka Republika Mađarska udovolji obvezama prihvaćenim u međunarodnom ugovoru glede prava pojedinih manjina na svoj jezik, napose na području izdavanja narodnosnih udžbenika
6. Predlažemo da država – s isključenjem diskriminacije i jednostranih izmjena – jamči financijska sredstva potrebna za doličnu djelatnost manjinskih ustanova
7. Predlažemo preinaku samoupravnog zakona na taj način da se u nj uvrsti obveza podupiranja i osiguravanja uvjeta za djelatnost manjinskih samouprava
8. Tisak je najvažnije sredstvo očuvanja opstanka manjine. Nacionalne i etničke zajednice svoju zadaću na polju tiska obavljaju u znatno nepovoljnijim materijalnim i personalnim uvjetima negoli listovi većinskoga društva, često manjkaju najosnovniji uvjeti. Istovremeno Mađarski Židovi ogorčeno se protive i međusobno polemiziraju o njihovu mogućem svrstavanju u kategoriju nacionalnih i etničkih manjina. U članku 13 Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina pod a) se kaže: Pravo osobe koja je pripadnik manjine jest: upoznavanje, njegovanje, obogaćivanje i predaja materinskog jezika, povijesti, kulture i tradicija. Pero jednoga studenta u Népszabadságu piše kako i mađarski Eskim ima sva prava poznati, na primjer, portugalski jezik, kulturu i sve ostalo na što se osvrće Manjinski zakon u članku 13. pod a), te je njegov tekst kao takav u potpunosti neznatan u odnosu na pravo koje je inače pojedincu dano ustavnim normom. Isti dalje nastavlja „Židovi- ma ne treba samouprava koja nastupa u ime svih Židova pa i onih koji ovaj način zastupanja ne odobravaju. A tko bi uživao materijalnu potporu danu manjinskim samoupravama? Po autorovu mišljenju tek oni koji su blizu vatre. (bpb)

„Događaji tjedna“

Što nazvati događajem prošloga tjedna? Za hrvatski narod i Hrvatsku, sve one koji se sjećaju strahota Domovinskog rata uhićenje hrvatskoga generala u mirovini Ante Gotovine, tamo negdje na Španjolskoj obali, bila je vijest dana. Zbilo se to u srijedu 7. prosinca. Gotovina je neosporno postao simbol. Simbol oslobođenja hrvatskih prostora u akciji Oluja, ali ne samo simbol toga čina već i simbol otpora srpskom agresoru. I dok je Gotovina u pritvoru, mnogi se s druge strane nalaze na slobodi. Carla del Ponte bila je sretna kada je vijest objavila u Beogradu. Hrvatska je država mogla odahnuti jer Gotovina nije uhićen u Hrvatskoj, nego negdje sasvim drugdje i bjelodano je kako je ona surađivala i surađuje s Haaškim sudom. Za to je potvrdila i Gotovina. Kako dalje? General je u Haagu, u kojem se sudi Hrvatima i odakle povremeno procure informacije koje običnoga čovjeka i građanina zabezjeknu. Tko i kako se ponašao i što je radio u ratu? Povijest pišu pobjednici. A tko su oni? Na splitskoj rivi okupilo se, kažu novinske agencije, 70 tisuća ljudi. Reuters kaže kako je to malen broj i kako Hrvati više ne izlaze tako razdragano na ulice. Znak podrške uhvaćenom generalu, ali i ostalim hrvatskim braniteljima. Poručeno je Vladi da učini sve kako bi se pomoglo u njegovoj obrani jer se time brani i Hrvatska.

Magyar Nemzet u svome nedjeljnom izdanju između ostalog piše: „Teško je zauzeti stav u slučaju Gotovina ako su na vas i vaše rođake pucali. Velika većina Hrvata ne

niječe da Gotovina možda može biti i kriv, ali on je istovremeno i ratnik na kojega su ponosni jer je oslobodio dio okupiranoga hrvatskog područja. Jer srpska vojska je napala Hrvatsku, rušila, ubijala i pljačkala, silovala. Hrvati su se pokušali obraniti zajedno s Gotovinom. Uspjeli su. General kojega Europa, koja sudjeluje u iračkoj pustolovini, smatra ratnim zločincem, nacionalni je heroj. Zbog toga demonstriraju u Hrvatskoj.“ Tako o Gotovini to mađarsko glasilo. Gotovini koji se 12. prosinca u 12 sati pojavio pred Haaškim tribunalom i rekao: Nisam kriv.

U isto vrijeme politika Ive Sanadera hita k Europi. Italija ucjenjuje hrvatsku imovinom esula i traži pristup Talijana nekretninama u Hrvatskoj bez diskriminacije, nakon obeštećenja obećanog podunavskim Švabama i Austriji, i Slovenija traži povrat oduzete imovine, pa Amerika ... Počela je prva faza screeninga poglavlja o poljoprivredi i ruralnom razvoju, druga faza screeninga poglavlja tržišno natjecanje ...

Naši Hrvati u Bačkoj proslavili su Materice. Pozdrav bunjevačkim majkama! Salancani su se radovali obnovljenoj školskoj zgradi i folklornoj večeri KUD-a „Tanac“. Serdahelci su odnijeli „Žive jaslice“ k budimpeštanskim Hrvatima i njihovim prijateljima. Završen je susret narodnosnih kazališta u budimpeštanskoj Thálji. Polako se približava četvrta nedjelja došašća, pomalo smo umorni i čekamo sve nestrpljivije maloga Božića.

B. P. B.

Dobitnici ovogodišnjeg Odličja za manjine, koje je 1995. utemeljio predsjednik Mađarske vlade, u mađarskom Parlamentu, 13. prosinca, u društvu visokih dužnosnika Vlade i države, László Sóllyoma, Ferenc Gyurcsány i Katalin Szili

Aktualno

Pismo predsjednika državnih manjinskih samouprava upućeno predsjedniku Republike Mađarske Lászlóu Sólyomu

Potpisani, čelnici državnih samouprava nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, s velikom suglasnošću i simpatijama primili one vaše konstatacije koje ste nedavno dali prilikom susreta s državnim poglavarima dviju susjednih država. Prema izjavama za tisak s Predsjednikom Republike Slovenije suglasili ste se da predsjednici republika trebaju postati pokroviteljima nacionalnih i etničkih manjina. Nakon susreta s hrvatskim predsjednikom pak, poštovani gospodine Predsjedniče Republike, nazvali ste opravdanom potrebom da nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj dobiju parlamentarno zastupništvo.

Unutar naših granica i izvan njih opće je poznata i mnogo puta kritizirana okolnost kako ovaj opravdani zahtjev nakon demokratskih promjena do danas nije ispunjen.

Ustavni sud čak u tri navrata bavio se tim pitanjem, već odlukom br. 35/1992(IV.10) ustanovljena je povreda Ustava propustom. To je spomenuti sud poslije dvije godine opet potvrdio. U navedenom razdoblju Vi ste, poštovani gospodine Predsjedniče Republike, bili predsjednik Ustavnog suda, stoga smatramo posebno žalosnim da ni unatoč svim stručnim naporima cijenjeno tijelo nije moglo provesti naše opravdane zahtjeve.

Ocijenili smo pomakom donošenje zakona LXXVII iz 1993. godine o pravima nacionalnih i etničkih manjina, koji po točki 1 § 20 kaže: „Manjine – prema načinu određenom posebnim zakonom – imaju pravo na parlamentarno zastupništvo.”

Međutim, naš se položaj mijenjao samo utoliko što se prijašnjoj povredi Ustava sada priključila i

povreda zakona. Nedavno prihvaćena izmjena manjinskog zakona nije dotaknula navedeni paragraf.

Svjesni smo toga kako se osiguranje našega parlamentarnog zastupništva ne može spotaknuti niti se spitiče u stručne zapreke. Ovo je pitanje u mnogim susjednim državama – Rumunjska, Slovenija, Hrvatska – riješeno, i kod nas je pripremljeno više nacrti zakona, štoviše, došlo je i do zaključnoga glasovanja u Parlamentu.

Tijekom ovih godina jasno se pokazalo da u Mađarskoj nedostaje iskrena politička volja za poštivanjem jasnoga slova zakona. Umjesto toga ustavopravnim izvrtanjima stavlja se na kocku vjerodostojnost našega pravnog sustava, i Parlamenta, krunjaci međunarodni ugled Mađarske.

Usljed svega toga bilo bi vrlo žalosno ako bi u proljeće 2006. gospodine Predsjednik Republike bio prisiljen raspisati takve parlamentarne izbore koji bi konzervirali trenutačno protuustavno i protuzakonito stanje.

Zato Vas molimo, poštovani gospodine Predsjedniče Republike, da, založivši se svojim bogatim iskustvom i ugledom najviše državne dužnosti, pridonosete ostvarenju opravdanog zahtjeva nacionalnih i etničkih manjina usmjerenog na parlamentarno zastupništvo.

Budimpešta, 23. studenoga 2005.

S poštovanjem

(Abecednim redom potpisani čelnici državnih manjinskih samouprava, među njima dr. Mijo Karagić, predsjednik Hrvatske državne samouprave)

HARKANJ – U organizaciji harkanjske Hrvatske manjinske samouprave i na njezin poticaj, već se više od godinu dana u tome gradu svakoga zadnjeg petka u mjesecu u rimokatoličkoj crkvi održavaju svete mise na hrvatskom jeziku koje predvodi dekan Ladislav Ronta. Na treći dan Božića, na Ivanje, u Harkanju u organizaciji Hrvatske samouprave i Mješovitoga pjevačkog zbora tamošnjih Hrvata, s početkom u 17 sati u rimokatoličkoj crkvi održat će se božićna sveta misa na hrvatskom jeziku koju će služiti dekan Ladislav Ronta uza sudjelovanje Mješovitoga pjevačkog zbora i uz orguljašku pratnju kantore Anice Posavac. Na kraju mise upriličit će se blagoslov mladoga vina harkanjskih vinogradara.

BUDIMPEŠTA – Povodom 30. obljetnice izlazenja narodnosnih etnografskih zbirki, 14. prosinca je u zgradi Etnografskog muzeja u Budimpešti održana prigodna svečanost. Naime, za ovogodišnje brojeve ove serije na osam jezika ovdašnjih narodnosti, dakako i na hrvatskome, nadležni nisu osigurali novčanu potporu, pa postoji bojazan da neće ni 13. broj *Etnografije Hrvata u Mađarskoj* biti tiskan. Preteča ove serije bila je *Etnografija Južnih Slavena u Mađarskoj*, kojoj je objavljeno deset brojeva. Zauzevši zajednički stav, urednici namjeravaju uložiti prosvjed kod ministra.

LUKOVIŠĆE – Sakupljač narodnih pripovjedaka u Podravini Đuro Franković dobio je poziv na održavanje književnog susreta (15. prosinca) za učenike mjesne škole u Lukovišću. Govorit će o svojoj najnovijoj zbirci *A gyöngyszemet hullató leány*, tiskanoj u nakladi Móra Kiadóa u Budimpešti. Ova zbirka sadrži najljepše bajke nadarenih hrvatskih kazivača iz toga kraja.

PEČUH – Ovih je dana održano natjecanje Udruga panonskih vinskih regija, tj. vinara u Baranjskoj županiji (i u hrvatskom dijelu) u Pečuhu te je presudbeni odbor sastavljen od poznatih stručnjaka iz Mađarske, Hrvatske i Novog Sada ocijenio 45 uzoraka i donio svoju odluku. Proglašenje rezultata natjecanja „Vina regije” bilo je 2. prosinca u svečanoj dvorani Skupštine Baranjske županije u Pečuhu. Uostalom, prigodom predviđenog susreta stručnjaci su govorili poglavito o razvijanju vinske ceste na južnom Zadunavlju. Ministar poljoprivrede József Gráf izlagao je o „Stanju vinogradarstva i vinarstva, te vinskom turizmu”.

Božićni koncert u Budimpešti

Hrvatska samouprava grada Budimpešte među svoje redovite zadaće uvrštava i programe vjerskoga karaktera. Tako je bilo i sada, u vrijeme došašća kada je u dupke punoj crkvi sv. Mihovila u Vackoj ulici, 4. prosinca s početkom u 14 sati održano misno slavlje na kojem su misu na hrvatskom jeziku služili gost iz Požeške biskupije vlč. Stjepan Štefanek i naš franjevački redovnik iz Ostrogona Vjenceslav Tot. Tijekom mise uz orgulje je pjevao mješoviti zbor gostiju iz Republike Hrvatske, iz turopoljskog Vrhovlja.

Završetkom misnoga slavlja, nakon pozdravnih riječi predsjednice kemljanske Hrvatske manjinske samouprave Marije Novič-Štipković i kraćeg upoznavanja djelatnosti njihova mješovitoga kamernog zbora, Kemljanci su na visokoj razini izveli rukovet nabožnih pjesama vezanih uz došašće. Zatim se tamburaškom glazbom oglasio mješoviti zbor iz Turopolja koji je, uz dirigiranje Željka Nestića, također izveo niz nabožnih napjeva kao što su: O, Betleme, grade slavni, Radujte se, narodi, O, djetesce moje drago, Narodi nam se, i Kirie eleison.

U ime izaslanstva iz Hrvatske, na gostoprimstvu hrvatskoj zajednici u Budimpešti zahvalio je turopoljski podžupan, a u ime svih Hrvata riječi zahvale, uz predaju poklona zborovima, izrekao je predsjednik Hrvatske samouprave grada Budimpešte Stipan Vujić. On je posebno pozdravio Josipa Pekovića, predsjednika KUD-a Vrhovja, i dirigenta Željka Nestića, Melindu Adam, savjetnicu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, te spomenute svećenike. Anica Petreš-Németh, predsjednica Odbora za kulturu i školstvo glavnogradske samouprave, također je uputila pozdrave dragim gostima iz Požege, novinarki Katici Balog i njezinu mužu Ivici, koji su uvijek spremni pomoći hrvatskoj zajednici glavnoga grada, vlč. Ljubi Podulušiću iz Daruvara, te načelnici kemljanske većinske samouprave Zsuzsanni Eördögh. *M. Dekić*

Božićni koncert u Pečuhu s Miroslavom Škorom

Tradicionalni Božićni koncert koji se u Pečuhu počeo održavati početkom devedesetih godina, održan je i ove godine, ovoga puta u organizaciji Hrvatske redakcije Mađarske televizije, Hrvatske samouprave grada Pečuha, Hrvatskoga kazališta Pečuh i Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, 5. prosinca u predvorju Medicinskog fakulteta u Pečuhu.

Koncert je okupio osamstotinjak gledatelja iz Pečuha i brojnih naselja u Baranji, Podravini, a i šire, od kojih su mnogi uz pomoć hrvatskih samouprava u svojim naseljima organizirano doputovali na koncert.

Voditelj večeri Mišo Balaž, zamjenik voditelja Pečuškoga regionalnog studija i voditelj hrvatske redakcije pri Mađarskoj televiziji, pozdravio je nazočne, gledatelje i ugledne goste među kojima i Nevena Šimca iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, dr. Miju Karagića, predsjednika HDS-a, Nikolu Jelinčića, ravnatelja Hrvatske matice iseljenika, i generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu Ivana Bandića, kome je posebice zahvalio na svesrdnoj pomoći pri organizaciji koncerta naglasivši kako bi bez njegove pomoći teško bilo dovesti Miroslava Škoru, zvijezdu večeri, u Pečuh.

Nakon neslavnog početka i greške u ozvučenju, na scenu je izašla mlada glazbena umjetnica Ildiko Kovač, nekadašnja učenica pečuške hrvatske škole, koja živi i radi u Vajslovu, i otpjevala poznatu pjesmu Ave, Marija. U nizu domaćih izvođača slijedili su Betlemari, momci iz KUD-a „Tanac” koji su kratkom božićnom igrom dočarali dio bogatstva narodnih običaja Hrvata u Mađarskoj. Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa pokazao je svojim nastupom umijeće pjevanja, posebice

očaravši notama koje su nas uvele u božićno ozračje, a pravo osvježanje večeri bio je nastup malih pjevača i svirača iz Starina „Bisera Drave”. Još jednom smo se uvjerali kako se marljivim i nesebičnim radom koji krasi nastavnika Tibora Kedveša i u malom selu „na kraju svijeta” te u školi s malim brojem učenika može napraviti zbor i orkestar, pronaći soliste koji će čuvati običaje i tradiciju podravskih Hrvata. Tako se to radi već petnaestak godina u Starinu.

Nakon domaćih izvođača na pozornicu je izašao Miroslav Škoro, danas neosporno zvijezda hrvatske „narodnjačke” glazbene scene, koji je u puna dva sata uz vic i šalu pjevao svoje najpoznatije uspješnice (hitove) zajedno sa svojim suradnicima i glazbenicima koji su ga pratili na nastupu. Škoro, nekadašnji hrvatski konzul u Pečuhu, bio je u sredini koja mu je ostala u lijepomu sjećanju. Svojim je nastupom pokazao ležernost i dočarao ugodaj svojih nastupa u Hrvatskoj. Kažimo kako je nedavno još jednom napunio dvoranu Doma sportova u Zagrebu i kako su njegovi koncerti rasprodani do posljednjega mjesta. Bilo je dobro biti dio Škorine zimske turneje po hrvatskim gradovima i prostorima. Najveće iznenađenje večeri bio je zajednički solo nastup Miroslava Škore i učenice 3. razreda hrvatske škole Miroslava Krležje iz Pečuha Dijane Mandić. Dijana je spontano na jedan Škorin poziv publici na zajedničko pjevanje izašla na pozornicu te pokazala svoje glazbeno umijeće. Bravo, Dijana.

I tako od pjesme do pjesme, od vica do vica brzo je prošlo dva sata Škorina pjevanja, te se on oprostio od publike do nekoga novog susreta., do nekoga novog koncerta.

Branka Pavić Blažetin

Intervju

Miroslav Škoro nekadašnji hrvatski konzul u Pečuhu

Na ovogodišnjemu tradicionalnom Božićnom koncertu u Pečuhu zvijezda večeri bio je popularni hrvatski pjevač Miroslav Škoro koji ovih dana puni športske dvorane po hrvatskim gradovima, promocijom svoga novog albuma Svetinja. Bila je to prilika da povedemo razgovor s nekadašnjim hrvatskim konzulom u Pečuhu Miroslavom Škorom, koji se rado vraća u grad podno Mečeka jer u njemu ima dobrih prijatelja i mnogo poznatih lica.

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Miroslav Škoro i Ivan Bandić

Na ovogodišnjemu tradicionalnom Božićnom koncertu u Pečuhu zvijezda večeri bio je popularni hrvatski pjevač Miroslav Škoro koji ovih dana puni športske dvorane po hrvatskim gradovima, promocijom svoga novog albuma Svetinja. Bila je to prilika da povedemo razgovor s nekadašnjim hrvatskim konzulom u Pečuhu Miroslavom Škorom, koji se rado vraća u grad podno Mečeka jer u njemu ima dobrih prijatelja i mnogo poznatih lica.

Kako je ponovno biti u Pečuhu i u prostorijama Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu?

Za generalnog sam konzula imenovan tamo negdje potkraj 1994. godine, došao sam u Mađarsku, bili smo smješteni u hotelu Palatinus domalo četiri mjeseca dok smo pokrenuli djelovanje Generalnoga konzulata, i moja obitelj se u listopadu 1995. preselila u Mađarsku, i tu smo dvije godine ostali. Od 1997. više puta sam bio u Mađarskoj privatno, a lani sam imao koncert u Baji, a prije nekoliko godina i u pečuškoj športskoj dvorani. Danas mi se javio jedan visoko pozicionirani dužnosnik u Mađarskoj policiji i moj prijatelj te mi je kazao kako će doći na moj koncert u Pečuhu. To me je veoma razveselilo. U ovom uredu, u Generalnom konzulatu sam prvi put nakon sedam i pol godina na poziv generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu Ivana Bandića. Nakon povratka iz Mađarske zaposlio sam se na Hrvatskoj radioteleviziji, a poslije

nekoliko godina sam prešao u Croatia record gdje sam već pet godina predsjednik uprave. Usput sam pjevao i pisao pjesme.

Sada se nalazimo na jednoj velikoj turneji koja završava 1. siječnja. Mi ćemo danas u Pečuhu napraviti koncert kao bilo gdje u Hrvatskoj, možda publika ne zna sve te pjesme, ali ja ću im i malo objasniti. Želim ih upoznati s pjesmama s mog novog albuma Svetinja.

Recite nam nešto o orkestru koji vas prati?

Mene uvijek prate isti ljudi, oni s kojima sam vezan još iz vremena tamburaške faze. Godine 1998. napravio sam bend koji čine Ivica Murac, Drago Laban, Antonije Kuprelinski, Damir Veleković Taban, Željko Nikolin – sve su to vrhunski glazbenici iz Osijeka i vrsni svirači, vježbamo zajedno u Osijeku, u kojem ja još uvijek imam obiteljsku kuću, to je moj rodni grad kojem se uvijek vraćam, ili oni dolaze u Zagreb pa tamo vježbamo. I večeras nastupam s njima.

Koliko ste albuma izdali do danas?

S obzirom na godine života, nisam puno na estradi, nekih petnaestak godina. Počeo sam pisati pjesme s 20 i nešto godina, a prvi uspjeh sam doživio kada sam imao umalo 30 godina. Imam sedam studijskih albuma i jedan dulji živi album. Prvi album sam objavio 1992. godine, bio je to Ne dirajte mi ravnicu. Poslije su došli ostali: Samo Miroslav Škoro, Sitan vez, Miroslav Škoro uživo iz Lisinskog, Ptice samice, Slagalica, Milo moje i Svetinja.

Kada Škoro ide na godišnji?

Kako sam prije nekih tri-četiri godine počeo raditi na ploči Milo moje, od tada sam stalno na putu. Već tri godine radimo koncerte po športskim dvoranama širom Hrvatske. Primjerice, u Zadru smo u posljednje tri godine tri puta napunili Jazine i jedan put svirali na stadionu. I sada uskoro, 28. prosinca, idemo u Zadar. Sve je to počelo od činjenice da smo željeli promovirati novi album. Jer je to u Hrvatskoj veoma teško na radiju ili televiziji. I mi smo pokušali okrenuti stvari i naišli na velik uspjeh. Mi i sada već mjesec i nešto dana ponovno predstavljamo svoj novi album Svetinja.

Što je tajna vašega uspjeha, što voli slušati hrvatski čovjek, kakav tekst?

Ako pogledamo mapu Hrvatske, vidimo gdje žive Hrvati. Oni se nalaze u nekih pet folklornih bazena koji su potpuno specifični. Hrvati su navikli svoje uho na određenu melodiku i glazbeni izričaj koji ima velike različitosti, ali i sličnosti koje ima u svojoj

potki i koje može i želi prepoznati. Treba prepoznati genetski kod hrvatskog čovjeka i napisati pjesmu koju voli i koju će prepoznati i rado slušati. Treba svirati i pjevati ono što voli većina (koja ne galami i nema potrebu za eksponiranjem), a ne glasna manjina koja želi vladati i diktirati estradnom scenom. Tako se stvara privid onoga što voli zapravo hrvatski čovjek, što nije u njegovu genetskom kodu, jer njegovo uho zna što želi slušati.

U povodu Dana hrvatske glazbe

Hrvatska manjinska samouprava budimpeštanskoga VIII. okruga (Józsefváros) 3. prosinca s početkom u 19 sati, povodom Dana hrvatske glazbe, u budimskom restoranu Citadelli priredila je kulturnu večer, odnosno balsku zabavu.

Članove budimpeštanske hrvatske zajednice i uzvanike, goste pristigle iz drugih krajeva, među inima, Ivana Bandića, generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu, Stipana Karagića, zamjenika predsjednika HDS-a, Stipana Vujića, predsjednika Hrvatske samouprave grada Budimpešte, goste iz Požege, sudionike nogometnoga turnira i, ne u posljednjem redu, članove sastava Zlatni zvuci iz Berega (Bački Breg) srdačno je pozdravio predsjednik samouprave Stipan Kovačev.

Nakon što je voditeljica večernjega programa Kristina Goher priopćila rezultate i predala trofeje ekipama nogometnog turnira, uz pratnju tamburaškog orkestra „Prikovac“ iz Tukulje, u izvođenju Splitskih plesova kao i s bečarskim napjevima iskićenim Šokačkim igrama, slijedila je razdragana Hrvatska izvorna družina iz Budimpešte.

Kada se bereški sastav oglasio svima nama poznatom Škorinom skladbom Ravnica, bila je to zapravo uvertira u šaroliki glazbeni repertoar mladih gostiju iz Vojvodine, što se potom i ustvrdilo, naime, u naizmjeničnom i neuromnom „tamburanju“, zajedno s Tukuljcima, uveseljavanju naše mnogobrojne mladeži, na opće zadovoljstvo, više je nego uspjelo. m. d.

Povodom Dana športa

Kako je to u 48. broju našega tjednika već najavljeno, u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave VIII. okruga (Józsefváros), 3. prosinca proslavljen je Dan športa i glazbe. Od Stipana Kovačevog, predsjednika tamošnje naše samouprave, saznali smo da su od 12 do 17 sati uvrštene utakmice prvoga Malog zimskog hrvatskog nogometnog turnira.

Na ovogodišnjem turniru sudjelovale su momčadi iz Santova, Pečuha (novinari), Veleposlantva Republike Hrvatske u Budimpešti, Józsefvárosa i naše budimpeštanske mladeži. Prema stručnoj selekciji utakmice su trajale po 15 minuta tako da je svaka ekipa bila dužna odigrati po dvije utakmice, što znači da se na koncu išlo za 1., 2., 3. i 4. mjesto. Momčad koja postigne najmanje bodova dolazi na peto, zadnje mjesto. No, na kraju sve momčadi dobiju poseban poklon. Za provedbu ovoga turnira materijalna sredstva osigurala je spomenuta samouprava iz svoga proračuna i preko natječaja dobivene svote.

Od momčadi Maloga zimskog nogometnog turnira, nakon međusobnih nadmetanja, odnosno završnih utakmica, na 1. i 2. mjesto dospjele su momčadi Pečuh – Budimpešta (9 : 4); na 3. i 4. Józsefváros – Santovo (10 : 1), a na 5. mjesto, narečeno veleposlanstvo. Trofeji, odnosno kaleži navedenim ekipama, uz poklike, uručene su na otvaranju balske zabave istoga dana navečer u budimskoj Citadelli.

M. D.

Koljnofsko hrvatsko društvo svečuje 15 ljet

Po izboru ostaje predsjedništvo u staroj formi, novi kotrigi u društvu, diploma za zaslužne članove

Predsjednik Koljnofskoga hrvatskoga društva Franjo Grubić je za 25. novembar (petak) skupapozvao članstvo u mjesni kulturni dom na generalnu sjednicu Društva, a zatim, naravno, na svečevanje 15. obljetnice.

Od Koljnofceva već nigdor neće zeti da su oni prvi izgazili put hrvatskim društvima, jer u cijeloj Ugarskoj oni su se prvi dali registrirati kot hrvatsko društvo 1990. ljeta, onda još s peljačem Franjom Pajrićem. Ova organizacija, ka je danas uglavnom okupirana s kulturnimi skrbimi i njegovanjem partnersko-kulturnih vezova, do spomenutoga petka je brojila već od 50 članova ki su se većinom odazvali pozivu toga večera. Predsjednik KHD-a je počeo svojim izvješćajem o dosadašnjem djelovanju Društva. Med prvimi priredbami je spomenut Hrvatski bal u Šopronu, koji svako ljeto zlamenuje veliku pineznu potporu, iz česa se financiraju različiti nastupi tamburaševa, ženske i muške klape, gostovanja i ostali stroški društvenih zgoditkova. Ovo ljeto koljnofski tamburaši 30 put su nastupili od Hrvatske do Austrije, priredjeno je hodočašće u slovačko Čunovo k Putujućoj Celjanskoj Mariji, odvijao se je čitalački i tamburaški tabor za mjesne školare, svečevala se je 30. obljetnica tamburaškoga žitka u dotičnom selu, podupiran je Državni plesni i tamburaški tabor u Šopronu, kao i ljetovanje muzičarova na Pagu, a društvo je nadalje pogostilo Bibinjce, Gračance, petrovisku kazališnu grupu. To su samo djelici iz te aktivnosti ke je nabrojio Franjo Grubić. Blagajnica Marija Grubić je informirala skup o financijskom stanju društva. Po tom se lako more zaključiti: Društvo barata velikimi pinezimi, ali šparno i pametno. Ljetos im je skupo došlo na različiti naticanji ter na priredba 2 552 355 Ft, a sve skupa je potrošeno 2 175 097 Ft (najveć na Koljnofski pir, na umnožavanje DVD-a i na pripravu druge CD-ploče koljnofskih tamburaševa), što znači da kasa se nije ispraznila, na društvenom računu je ostalo još 377 258 Ft. Zatim

je došlo do otpovidanja dosadašnjega peljačtva, i otvorenim glasovanjem je izabrano novo predsjedništvo. Medjutim, u donedavnom sastavu nije došlo do izmjene jer od prvoga do zadnjega funkcionera ostali su svi na mjestu. Na temelju toga još dvi ljeti dugo vodi staro novo predsjedništvo Franjo Grubić, potpredsjednik je dr. Franjo Pajrić, tajnik Geza Völgyi st., a blagajnica Marija Grubić. Kontrolna komisija sastoji od članova Katike Karšai, Terike Pajrić i Marije Grubić. Za tamburaško djelovanje je i nadalje odgovoran Geza Völgyi ml., za jačkare Agica Kolosar-Grubić, za

plesače (školske) Edita Grubić, za organizacijske posle se je zeo Karol Pajrić. Za omladinu će se u budućnosti skrbiti Petar Modjoroši, ki je u posebnom pismu zahvalio povjerenje svim nazočnim, jer je morao u to vrime biti u Zagrebu na omladinskoj konferenciji. Opvut je utemeljen i Hrvatski klub za zrelije ljude ki će pod rukom peljača Franja Pajrića vjerojatno doživjeti još brojnih srićnih trenutkova. On, kot prvi predsjednik Društva, ovom prilikom je povidao o društvenoj prošlosti, i to tako da neke dotaknute točke teško bi bilo do kraja izdurati prez smiha. Do vrha svečevanja je došlo onda kad su na jubilej podiljene i diplome u zahvalu onim ljudem ki su u minuli društveni ljeti čuda što učinili za selsko Hrvatstvo. Tako su med nagradjenimi bili seoski kronicar Ladislav Horvat, bivši predsjednik Društva Franjo Pajrić, blagajnica Društva Marija Grubić i ne nazadnje Geza Völgyi ml. za dugoljetošnje peljanje tamburaševa. Istodobno je odobreno da svirači (osmimi) najnovijega tamburaškoga sastava u Koljnofu, Goranci, budu primljeni med članove Društva, a s tim pak KHD zajedno s mjesnom Hrvatskom manjinskom samoupravom garantira da će i za njih osigurati povoljne uvjete za daljnje funkcioniranje.

Glede budućnosti, predsjednik je med važnimi dogodjaji spomenuo izbore manjinskih samoupravova dođuće ljeto, gostovanje Koljnofceva u Buševcu, Bibinju, Gračane, kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj koji će se održati u Koljnofu i različite tabore koje će djelomično i Društvo financirati. Na sastanku je prikazana još druga CD-ploča koljnofskih tamburaševa, a na svečevanju i druženju nije falilo s koljnofskoga stola ni vino ni pogačice, a ni dobra volja ter naše jačke.

Ovom prilikom je svečani skup posebno čestitao bivšemu predsjedniku Franji Pajriću ki je uprav ondan spunio u zdravlju i veselju 65. ljeto svojega žitka.

-Timea Horvat-

Izložba Koljnof, moje rodno selo

Vizualne poruke Miška Gludovca i Balaža Völgyija

Miško Gludovac
sa svojim djeli

Prilikom otvaranja koljnofskoga Seoskoga stana u tri prostorija, galerija, paralelno su otvorene izložbe dvih mjesnih likovnjakov. Organizatori „Mladi Koljnofci” su mislili da u ovoj sredini će na raspolaganje staviti i daljnje domaće kinče i za kraće-duže vrime izdaviti, spasiti slike iz vlašće djelaonice domaćih umjetnikova.

Miško Gludovac pripada sridnjoj generaciji na gradišćanskoj slikarskoj paleti, njegovi kipici su poznati bojsek za one ki čestokrat posjećuju Koljnof. Kako je sam rekao, aktivno molja kih deset ljet, a u Juri mu je 2001. ljeta jur dodijeljena posebna nagrada za sliku „Zimski dvor”. – *Od ditinstva me interesira moljanje i autodidaktički sam se naučio baratati s plajbasom i s pemzlom.* Miško Gludovac, sudeći po slika, zaljubljen je u prirodu, s friškimi farbami hrabreno hasnuje ulje, dokumentira promjene vrimenta. Koljnofski motivi, razumljivo, posebno su mu dragi. Kipici o hodočasnoj crkvi u jesenskom objamljenju ili Matina kuća u Gori su presenetili velik broj pohodnikov, ki nisu krili ni svoje oduševljenje. Dovidob je imao šest samostalnih izložbov, uz ostalo u Juri ter Austriji, a kljetu se pripravlja sa svojim djeli u Hrvatsku.

Balaž Völgyi, nedavno diplomirani ekonomist, ovput se predstavlja pred domaćom publikom s 30 slikami, ke su poredjene po tema u tri cikluse: I. Koljnof – Posvećena zemlja, II. Na našoj Gori, III. Gora i tambura. Po njegovu riči na ovu izložbu misece dugo se je pripravljao, iskao koljnofske motive, istočio svoje čuti u stvaranju. Zanimljivo je da su slike popraćene i pjesmami Mate Šinkovića, a

mlada umjetnička duša ovput se prikazuje i kao pjesnik ki piše na ugarskom jeziku, djelomično i o svojem rodnom selu. – *Jednoč ćutim potriboću da pišem, a drugda da moljam, ali ne skupa, svenek podiljeno, razdvojeno. Ali jedna stvar ispunjava drugu, redice moljanje, a slikarstvo pisanje. Dokle k pisanju moraš imati emocije, slikanju je fantazija neophodna.* Mladi umjetnik jur 14 ljet je doma u vlasničtvu ulja i platna, bio je i pohodnik umjetničkoga tabora u Sarródu, a hasnovite tanače je dobio od svojega rodjaka Janoša Völgyija ki desetljeće dugo molja. Svoje slikarstvo je nazvao potribnim hobijem u kom mu je najobljubljeniji motiv tambura s grojzem, ali je prvi put isprobao sebe u apstraktnom moljanju. – *Željim sve isprobati, hoću viditi gdo sam i iz svakoga pokušaja, vjerujem, nešto će se nek naroditi* – mi je povidaio mlado umjetničko običanje Koljnofa. Vizualne poruke mjesnih likovnjakov morete pogledati, a i kupiti svaku nedilju za svetom mašom, sve do Božića.

-Tiho-

Balaž Völgyi
sa slikom iz Gore

Koljnofski tamburaši zopet u Našica

Na poziv Tamburaškoga društva Dore Pejačević, mogli bi reći najboljega u omladinskoj kategoriji u Hrvatskoj, su koljnofski tamburaši od 2. do 4. decembra, kao dio šopronske delegacije, gostovali jur drugi put u malom slavonskom gradu, u Našica. Uz tamburaše su bili prisutni još kao voditelj delegacije dr. Franjo Pajrić, predsjednik šopronske Hrvatske manjinske samouprave, Gabriella Kranitz, voditeljica omladinskoga odjela u šopronskom Dičjem i omladinskom centru, Franjo Pajrić, školski direktor u penziji, i Martin Jordanić, glazbenik iz Fileža (Austrija). Ova dva grada veže plemićka obitelj Pejačević, ki su puno doprinesli razvitku ovih spomenutih naseļ.

Tamburaško društvo u Našica, koje nosi ime prve hrvatske ženske skladateljice, nas je jako lipo primilo. Bilo nam je čast uz naš program, na koncertu pod nazivom „U spomen Dori”, skupa s njimi odsvirati Dorinu skladbu *Canzonettu*.

Imali smo još priliku kušati vina u Feričancima i usporediti njeve bijele i črne sorte s našim. Ova suradnja će se nastaviti u juniju dojdućega ljeta kada su pozvali šopronska gradonačelnika da bude nazoči na svetačnosti Dana grada Našice, na Antunovo.

-Geza Völgyi ml.-

Gosti i domaćini su svirali i zajedno

SAMBOTEL – Hrvatska manjinska samouprava poziva gradske Hrvate na tradicionalnu božićnu svetačnost 18. decembra, nedilju, početo od 15 uri u veliku dvoranu sjedišća manjinskoga tijela (Kisfaludyjeva ulica 1). U programu nastupaju hrvatska grupa iz čuvarnice Mesevár, pod peljanjem Helene Gerenčer-Devai, učeniki hrvatskoga jezika iz Osnovne škole „Mihály Váci” uz vježbanje školnikovice Tünde Huber, jačkarni zbor Hrvatske manjinske samouprave u Bika, sambotelski korus Szalézi i domaći jačkari Djurdjice.

Panonski list u jubilarnoj opravi

Urednik lista i predsjednik PAIN-a dr. Robert Hajszan (sliva) u društvu Francija Nemeta, peljača KUD-a „Konoplje” iz Kemlje-Beča

Panonski institut u Pinkovcu, na čelu s predsjednikom dr. Robertom Hajszanom, uz najvažnije izdanje, Panonsku ljetnu knjigu, ima zadaću da vrime na vrime dokumentira i proširi najnovije zgoditke što naližu instituta, a da pokaže i vjernu sliku o prezentacija ljetopisa na panonskom prostoru ter o važniji susreti, povijesni obljetnica. Nedavno je izašao 1.-2. broj Panonskoga lista u ovom ljetu, koji je, sudeći jur i po vanjskom izgledu, sve-tačni, a po debljini stranic pak gor vabi poglede. U jubilarno ruho obličenom „sve-tačnom spisu”, kako i sam urednik dr. Robert Hajszan piše, centralna tema je austrijski Državni ugovor koji je prije 50 ljet potpisan, kojim je Austrija postala slobodna zemlja, a u njoj živeće narodne grupe dobile su svoja prava. Četverojezično izdanje na prvi strani-ca, naravno, otkriva kade sve je nek pred-

Kemljanke štu najnoviji broj Panonskoga lista

stavljen Panonski ljetopis 2005, a od tih pro-motivnih spravišćev se da štati ovde i iz pera različitih autorov. To su preuzeti teksti iz manjinskih novin (Hrvatski glasnik, Porabje itd.), ki su i ovput bogato ilustrirani s fotografijami. Dijaki Dvojezične gimnazije u Borti su pred kratkim pohodili Zagreb pak o ti doživljaji, bitni momenti ekskurzije takaj dobijemo opširni opis. Mojemu srcu u ovom listu je najmiliji putopis iz Bosne i Hercegovine, pokidob predstavnik PAIN-a dospili su i med Hrvate u Zenicu. Tako su navedeni ovde ne samo podatki o gradu ter općini nego je pozornost usmjerena i prema povijesti. Emotivni dio se nalazi na sredini časopisa, prekrasne pjesme na hrvatskom jeziku (neke su ovde i prevedene na nimški) su dale fun-damenat onomu liričnomu večeru s kojim su obdarili Petrovišćane kot i Pinkovčane muški pjevači klape Kaštadi ter amaterni glumci iz Malinske. Lipota i moć riči su onda daleko odletile u noći, ali na svu sriću cijeli repertoar nastupa je ovom prilikom postao jur omiljeno štivo. Po „panonskom” običaju prije izlaženja novoga almanaha svenek se postavljaju pita-nja, članstvom i štiteljem, u svezi s jednom važnom tematikom, a odgovori, primjedbe, mišljenja moru dospiti anonimno pak i s imenom u uredništvo. Ljetos je pod upit-nikom priključenje Hrvatske k Europskoj uniji ter uredništvo je znatiželjno na mišljenje kako vi/mi gledamo na tu delikatnu točku ka, naravno, giblje i hrvatske manjine u susjedni država. Dénes Dujmovics na ugarskom jeziku predstavlja Radoslava Katičića, sveučilišnoga profesora i člana brojnih akademijov, prili-kom njegovoga približavajućega 75-ljetnoga jubileja. Nadalje se nanizaju još jubilar, kot Juraj Cvečko, predsjednik Hrvatskoga kul-turnoga saveza u Slovačkoj, prilikom 70. ro-djendana, Petar Tyrán, dugoljetošnji glavni urednik Hrvatskih novin, ki je nedavno napunio 50. ljet, kot i predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić zavolj 60. rođendana. Pjes-me Ide Boisits su iz-dane na nje 70. ro-djendan u njegovanju općine Nove Gore, a i Željezno, glavni grad austrijskoga Gradišća, ljetos slavi 80. obljet-nicu postojanja. PAIN opomenjuje i pokojne, med njimi muzikologa prof. Dragana Rajlu-šića, Svetoga Oca Iva-na Pavla II. ter i poz-natijih gradišćanskih obrazov. Uza to su još nazoči i

slikovno-tekstualni sastavi o našimi svećeniki kot i zanimljiv spis o pinkovačkoj crkvi ka je posvećena 1930. ljeta. U zadnjem dijelu časopisa se nalazu novosti iz različitih krajev širje nam domovine Panonije, od Sarajeva prik Zagreba sve do Borte, a još je bilo mjes-ta za nekoliko pjesam od Vlaste Sindik-Pobor. Zadnja stranica, jur po naučnom for-matu, predaje listu novih članov ki su u prošli miseci stupili u Panonski institut i sa svojom suradnjom, materijalnom potporom ili moral-nim podupiranjem svenek pomažu djelo Panonskoga instituta u Pinkovcu, za što je napišeno i posebno „Bog plati”.

- Tiho -

Trenutak za pjesmu

M. Dekić Bodoljš

Gdje si?

Slobodo nijema, što štitiš, što tužiš?
Nad domovinom hrabri sini bdiju.
Pukla je zora, vrijeme je da se odužiš,
Da ti se nenasone verige razbiju.

A gdje li su britki, svijetli mači,
Usklik bodrenja, što u borbu zove,
Leprš trobojnice što svagda junači
Da se stoljetne more nikad ne ponove?

A gdje li je pest svemoćna, opaka,
Da smrví zlobu, neljudstvo tirana?
Oh, gdje si, željo, spasiteljsko žarka,
Slobodo sveta, tajom sanjana?

Pa zar da se u tebe već ne nadamo
Da ćeš prigriliti cijeli rod nam sužnji?
Mi, sokoli tvoji – kuneći se – znamo,
Da će nam osvanut slobode dan sudnji!

(Listopada, 1956., Budimpešta)

Balintu Vujkovu u čast

U organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u nedjelju, 4. prosinca, u Kaćmaru je prvi put održano prisjećanje na Balinta Vujkova (1912. – 1987.), velikog sakupljača i obrađivača hrvatskih, među njima posebno bunjevačkih pripovjedaka.

Spomen-dan je započeo bunjevačkom misom koju je u župnoj crkvi služio župnik Stipan Janošić, a koja je uljepšana molitvom i pjesmom kaćmarskih vjernika u pratnji kantora Istvána Geigera na orguljama. Već prema tradiciji, molitva mahom starijih Bunjevaka počela je još prije mise, kako je to svake nedjelje, ali se onda moli naizmjenično na hrvatskom i mađarskom jeziku.

Nakon misnoga slavlja svečanost je nastavljena u Narodnosnom domu s prigodnim kulturnim programom, otkrivanjem spomen-ploče i predavanjem književnika Milovana Mikovića iz Subotice, a u prostorijama Hrvatske samouprave okupili su se kaćmarski Bunjevci u prilično lijepom broju.

Kako je prigodom pozdravnih riječi istaknula Anica Matoš, okupili su se na poticaj Hrvatske manjinske samouprave sela Kaćmara i Budimpeštanske hrvatske samouprave kako bi se prisjetili velikana bunjevačkog roda Balinta Vujkova, dodavši usto: – Posebno smo ponosni što su njegovi korijeni iz Kaćmara, a drago nam je da još i danas mnogi nose ovo prezime u Kaćmaru. Vjerojatno su mnogi i u rodbinskoj vezi s Vujkovom.

Prisjećanje je uljepšano sudjelovanjem hrvatskih učenika, kazivanjem bunjevačkih pripovjedaka koje je sakupio Balint Vujkov, te otkrivanjem spomen-ploče i polaganjem strukova cvijeća od njegovih prezimenjaka u Kaćmaru.

Podsjetivši da mu je djed rođen u Kaćmaru, što je on sam često spominjao, književnik i nakladnik Milovan Miković, koji je održao prigodno predavanje, istaknuo je uz ostalo da je značajan dio pripovjedaka sakupio iz ovih krajeva. Jedna od njih je i ona s

naslovom Fratar bez glave, koju je zabilježio u Aljmašu od kazivačice Roze Diteljan Petrekanić. Iskoristivši prigodu, on je kao voditelj nakladničke djelatnosti Hrvatske riječi ukratko predstavio časopis Klasje naših ravni, te najnoviju zbirku pjesama Vojislava Sekelja. Najavio je ujedno i buduću knjigu Balinta Vujkova s naslovom Krilati momak kojom će izaći velikim dijelom do sada neobjavljene bunjevačke pripovijetke, kojih je, kako je rekao, prema procjeni 100-150. To će biti 27. samostalna knjiga Vujkova, koji je za 55 godina sakupljačkog rada zabilježio oko 1700 pripovjedaka od tisuću kazivača. Posebno je važno kako je uza sakupljački rad on bio i obrađivač, što je zapravo prava veličina njegova rada. Istaknuti kulturni djelatnik i borac za očuvanje hrvatskih škola, Hrvatske riječi i hrvatskoga narodnog kazališta pao je u nemilost tadašnje vlasti. Slično je prošao i nakon hrvatskoga proljeća, kada je nakon objavljivanja možda najznačajnijeg djela Cvjetovi mečave, Hrvatske narodne pripovijetke, Matica hrvatska (Zagreb, 1971.) ponovno ušutkan. Nakon toga nije se pojavljivao u javnom životu, da bi tek nakon 15 godina bila objavljena prva njegova knjiga Jabuke s dukatima (Subotica, 1986.). Pod naslovom Zlatni prag, 1990. budimpeštanski Tankönyvkiadó izdaje zbirku pripovjedaka sakupljenih među bačkim Hrvatima u Mađarskoj.

Umro je iznenada, a za sobom je ostavio brojna neobjavljena djela, koja čekaju na svoje objelodanjanje. Neka su proteklih godina već objavljena, a u tisak će uskoro već spomenuti Krilati momak u nakladi Hrvatske riječi – rekao je uz ostalo Milovan Miković u

Kaćmaru, koji je na kraju pročitao nekoliko zgodnih narodnih pripovjedaka. Ukazavši da su bajke u XX. stoljeću ponovno otkrivene, a one su u obliku knjiga, stripova, slikovnica, filmova omiljene i u naše vrijeme.

Balint Vujkov otrgnuo je zaboravu neprocjenjivu usmenu kulturnu baštinu bačkih Hrvata, za koju je sam držao da su fragmenti nečega što se već ne može sakupiti. Ali je mnoge pripovijetke spasio postupkom „duhovne arheologije“, svojim umijećem književnoga stvaranja. Stoga željno iščekujemo objavljivanje njegove nove, i još novih knjiga, koje će nam predstaviti već gotovo zaboravljenu baštinu, i bunjevačko-šokačku ikavicu.

Tekst i slike: S. Balatinac

Bogatstvo ...

Pripravljanje na petrovisku svadbu iz 1930-ih ljet

Otpočele su hrvatske „javne tribine“

U budimpeštanskim okruzima mjesec prosinac označuje ujedno i početak hrvatskih manjinskih „javnih tribina“ na kojima se daju izvješća o provedbi predviđenih godišnjih planova djelatnosti, odnosno o zadaćama za iduće razdoblje. Tako je među „prvim lastama“ u tome pogledu bila Hrvatska manjinska samouprava XVIII. okruga.

U Narodnosnom domu, središtu i naše samouprave, 5. prosinca, zajedno s članovima samoupravnog tijela, tridesetak okružnih zastupnika i predstavnika drugih manjinskih zajednica pozdravio je predsjednik *Ivica Mareljin*.

Minutom šutnje odana je čast u bliskoj prošlosti preminulomu predsjedniku srpske samouprave Cvetku Nedućinu. Na temelju podsjetnika plana programa predviđenog za 2005. godinu, predsjednik je iznio najvažnije događaje ove godine. Iz njegova izvješća saznajemo da je – s drugim hrvatskim okružnim samouprava skupa – početkom siječnja priređena pokladna večer, i da je tradicionalni dan sa Slovencima i Srbima zajedno također uspješno proslavljen. U čast 1848-aške mađarske revolucije, 15. ožujka, nazočni su bili i predstavnici zbratimljenih gradova, među njima i gosti iz grada Nina, čemu je materijalno pridonijela i naša samouprava.

S gradom Ninom odnosi su i nadalje plodonosni, stoga je od 26. do 29. kolovoza budimpeštansko okružno izaslanstvo, s Muzičkom školom „Ernő Dohnányi“, boravilo u Hrvatskoj, posjetilo Nacionalni park Plitvice, a puhački sastav se predstavio u Ninu i Vrsima. Materijalni iznosi osigurani su zajedno sa spomenutom školom.

U sklopu također tradicionalnih „Havanskih dana“, odnosno Narodnosnog festivala, u suorganizaciji s Hrvatskom samoupravom grada Budimpešte, s 200 tisuća forinti i putem natječaja stečenih 100 tisuća forinti od Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine, gosti naše samouprave bili su članovi poglavarstva grada Nina u čijem su se sastavu predstavili tamburaški KUD „Branimir“, mažoretkinje te estradni umjetnik, pjevač i skladatelj Željko Barba iz Zagreba. Predsjednik Mareljin se potom usredotočio na detaljno upoznavanje načina i provedbe skorašnjih manjinskih izbora.

m. d.

Seminar gradišćanskih pedagoga u Sambotelu

Privatne veze u mnogo ki slučajima ojačaju i stručnu stranu žitka. Za ovo je dobra pelda plodni kontakt gradišćanske savjetnice za hrvatski odgoj i školstvo Edite Horvat-Pauković ter bivše lektorice Katedre za hrvatski jezik i književnost u sambotelskoj Visokoj školi Anđelke Tutek. Pokidob ona je sad profesorica na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeki, nje kolegice su nekoliko puta već održale predavanje za naše pedagoge, a česti su i međusobni posjeti. U oktobru na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci, a i u OŠ Nikole Tesle je referirala Edita Horvat-Pauković o školskoj situaciji u Gradišću, dokle je Čaba Horvath, direktor Croatiace predstavio izdanja, udžbenike Izdavačke kuće. U organizaciji Pedagoškoga instituta u Sambotelu, 17. i 18. novembra, jur po tradiciji, je u našoj regiji održan jesenski seminar za pedagoge. Gradišćanskim odgojiteljicam i učiteljem su se priključile i dve pedagoginje iz Zalske županije, a red predavačev je zaistinu bio jako bogat, a i proširen ne samo po broju nego i po sadržaju. Pod peljanjem dekanice riječke Visoke učiteljske škole dr. Aleksandre Pejčić dospile su u Gradišće osmim profesorice ter i jedna studentica iz spomenute ustanove. U dvodnevnom usavršavanju učitelj/ce i odgo-

jiteljice nisu samo sudjelovali pri razni dje-laonica nego su mogli čuti o problemi i prednosti pri učenju jezikov. Uz to, svoje znanje su mogli dopuniti i s novimi metodičnimi uputi, a poblizhe su se upoznali s razrednom nastavom. Dodatno su na ovom usavršavanju imali naši pedagogi prvi put referat o učenici s posebnimi potrebami u redovnoj školi, a kako je rekla savjetnica i glavna organizator-ka seminara Edita Horvat-Pauković, i u naši škola je sve već takove dice, a za nje nimaju pomoćnih sredstav na hrvatskom jeziku. Ostala predavanja su takaj bila zanimljiva, npr. o dičjoj književnosti, dramatizaciji, glazbenom i likovnom podučavanju, a gosti ni ovput nisu došli s praznimi rukami. Najnovije knjige, CD-ploče, kazete, pomoćne materijale je besplatno dobila svaka škola čiji predstavnik su bili nazoči na seminaru. Riječku delegaciju je primio i dekan sambotelske Visoke škole dr. Karlo Gadanji ter se je diskutiralo o moguću forma suradnje. Zvana toga jedno je gvišno: gradišćanska pedagoška kolektiva jur ima čvrstu stručnu bazu u staroj domovini, otkud su riječki profesori spremni barkada skočiti na pomoć kolegam i kolegicam prik hatara.

-Tiho-

Posvećenje obnovljenoga Seoskoga stana

Novo mjesto za društveni žitak u Koljnofu

*„Širimo, dajmo od nas vo malo,
da se na svitu za nas bude znalo!”*

(Mate Capa Šinković)

Pod tim geslom su se našli Koljnofci 19. novembra, subotu, otpodne na dvoru Seoskoga stana koji je u novom, svečanom

Pri otvaranju obnovljenoga Seoskoga stana došao je do riči i kronikaš, bivši kulturni djelač Ladislav Horvat

ruhu dočeka svoje posjetitelje. Ova hiža je ljeta dugo bila riznica starinskih dugovanj, vridno je čuvala koljnofsku povijest u pribori, u orudalji, u slika itd. Medjutim, zvana pohodnikov duže vrime nije nigdor gostovao u njoj, a pak kako su sada prvenstveno mislili koljnofski mladi, potrebno je to korenito obrnuti, izminuti. Po mišljenju kotrigov, nedavno utemeljenoga društva Mladih Koljnofcev, med ove stijene tribi je uliti žitak, pod tim krovom narod more si najti začarajuće, neobično mjesto za razne sastanke, skupe i priredbe. To je spremna bila i ovput dokazati nova snaga. To zlamenuje, da su kusić te zaželjene atmosfere mogli doživiti ovde svi oni ki su do kasne noći, suprot bodeće zime, sprohadjali glazbeno-folklorni program uz zakipljeno vino i veseli razgovor ter ugodnu zabavu.

Svetačnost je otvorio tamburaški školski sastav pod peljanjem Geze Völgija, a zatim je predsjednik mladih Petar Modjoroši pozdravio sve goste. Marija Pilšić, načelnica Koljnofa, je uz ostalo izrekla riči zahvale i zaželjila da se spuni omladinska volja i postane žitkom pun ov stan. Predsjednik Koljnofskoga hrvatskoga društva Franjo Grubić je još nadodao: kad je snimljen film *Vino na Poljanci*, djelomično i u ovoj hiži, onda se je zapravo narodila misao da se široko otpru vrata pred svakim človikom, i dr. Franjo Pajrić ter Geza Völgij su porinuli najpr djelo, poiskali naticanje prik čega su dobiveni pinezi za obnovu. Mladina je spremna bila prikzeti vlasništvo nad ovom kućom,

Seoskoga stana. Parlamentarni zastupnik Mate Firtl je ovu kuću nazvao prošlošću Koljnofcev, u koj prezentirani svit šalje poruke mladjim: *Koljnofci su odlučni bili u sačuvanju materinskoga jezika i kulture ter nje vridnosti, a prik toga su obogatili i opću kulturu ugarskoga naroda. Kad god stupimo nutra u ov stan, neka nam ovo napamet dojde, kad na ovo sve s dostojanstvom moremo biti svenek gizdavi* – je rekao ganutljivo mjesni političar. Med svečanima govorniki, ne nazadnje, je stao pred mikrofon i 75-ljetošnji Florijan Grubić ki se je narodio u ovom stanu, živio sa svojom familijom i odvud se je ganuo na polje gospodariti. No, ti časi su mimo, blagosavljanje ter zatim tamburaška glazba je naznanila ne samo kraj svečevanja nego i početak nove dobi, kada je Seoski stan od trih samostalnih zgradov postavljen u novu ulogu s kulturnom funkcijom. Uz starinsku kolekciju, sabranu u selu, mogli smo pogledati u dvi prostorija i izložbu dvih mjesnih likovnjakov Miška Gludovca i Balaža Völgija. Debelo se je jur vani zaškurilo, a ljudi su s oduševljenjem aplaudirali negda sviračem Gorancev, negda Koljnofskim tamburašem, a atrakcija ovoga večera su prez sumlje bili folkloriši Čripa iz Devinskoga Novoga Sela (Slovačka). Gdo je dovidob dvojio u šikanosti, i različite sposobnosti koljnofskih najmladjih, ovde se je mogao uvjeriti, Mladi Koljnofci kao organizatori, a vjerujemo i kao čuvari naših/svojih vridnosti, su nam običavajuća brigada, što nek naliže budućnosti.

-Tiho-

KOTORIBA – KERESTUR – Keresturska i kotoripska osnovna škola skupa su proslavile Dan svetog Nikole u Kotoribi. U domu kulture toga međimurskog naselja učenici obiju ustanova izveli su zajednički program, kratku scensku igru, koreografiju međimurskih plesova i božićne pjesme. Program je proveden potporom Europske unije, preko Interreg-programa za prekograničnu suradnju. U okvirima toga programa, djeca s obje strane Mure zajedno uče plesove, skupljaju pučke običaje. Zajednički nastup će se organizirati i s naše strane Mure, 20. prosinca kada će se u Keresturu prirediti seoski Božić. U programu će sudjelovati i kotoripska djeca, priredit će se mali sajam od učeničkih radova, a iz utrška će se kupiti darovi za socijalno ugrožene obitelji.

FICEHAZ – Osnovno obrazovno središte toga naselja svake godine priređuje božićni program za mještane, na kojem nastupaju djeca iz dječjeg vrtića, osnovne škole te ženski pjevački zbor. Program će se prikazati 21. prosinca u domu kulture, a ujedno će se prirediti i izložba božićnih ukrasa što su ih izradili učenici kružoka vještih ruku.

SUMARTON – Po ustaljenom običaju, u Sumartonu će se prirediti božićni koncert s nastupom pjevačkoga zbora i učeničkom igrom „Žive jaslice”. Isti će program prikazati u Petribi, u kojem naselju ne djeluje škola.

ZALASZENTGRÓT – Odbor za nacionalne manjine i jednakosti prava Skupštine Zalske županije svake godine organizira Dan manjina, na koji pozove predstavnike manjina koje žive u Zalskoj županiji, i njihove kulturne skupine. Hrvati, Nijemci i Romi druže se i zajedno predstavljaju svoju kulturu i većinskom narodu. Ove godine Dan manjina će se prirediti 17. prosinca u Zalaszentgrótu.

SERDAHÉL – Roditeljska zajednica osnovne škole priprema bal na Silvestrovo, utržak zabave bit će namijenjen za školske programe.

SANTOVO – Prigodni kulturni program santovačke Hrvatske škole za Božić upriličit će se u utorak, 20. prosinca, u santovačkom domu kulture s početkom u 17 sati.

NARODNOSNA UDRUGA ZA UNAPREĐIVANJE POMURJA koja okuplja 11 sela, među kojima su i sva hrvatska naselja, održala je sjednicu. Predsjednik Udruge Stjepan Tišler sažeo je dostignuća protekle godine. Udruga je preko natječaja uspjela dobiti potporu za čuvanje okoliša. Njome su ukinuta ilegalna odlagališta otpada, nadzire se zagađenost prirodnih voda toga područja. Ostvaren je poljoprivredni sajam s nizom seminara vezanih za tu temu. Služba za dobrobit djece, koja također radi u okvirima Udruge i u koju je učlanjeno čak 28 naselja, organizirala je izlet za socijalno ugroženu djecu. Održane su tradicionalne priredbe „Tko što zna?“ i „Pomurska kulturna smotra“. Udruga će zajedničkim snagama sklopiti osiguranje za imovine samouprava učlanjenih naselja, jer će tako cijena biti povoljnija. Organizacija se natjecala i kod europskih fondova, ali na žalost neuspješno, no još su pred ocjenjivanjem dva projekta za preko-graničnu suradnju.

HRVATSKE ŠICE – Po dugoljetošnjoj tradiciji će mjesni školari od 5. do 8. razreda 24. decembra, subotu, pohoditi oko 60 seoskih hiž želeći blažene božićne svetke. U okviru pastirske igre na hrvatskom jeziku će se nazviti stanovništvo o dolasku ter rodjenju Spasitelja. Hrvatske jačke i betlehemske strofe je s učenici zavježbala Ana Pehm-Móricz, učiteljica hrvatskoga jezika u četarskoj osnovnoj školi.

PETROVO SELO – U klubu petrovskih čuvarov običaja krajem prošloga mjeseca su se strefili zainteresirani i, kako nas je obavijestila Zorica Horvat, atmosfera spravišća još jednoč je bila jako ugodna, i došlo je čuda već ljudi nek prvi put. Treći sastanak će se održati druge nedilje, u januaru, takaj od 15 uri u mjesnom domu kulture.

SAMBOTEL – Gradska skupščina se je nedavno odlučila da će u varošu 18 ulicov dobiti novo ime. Tako odnedavno je šetališće, od Óperint ulice do Magyar ulice, nazvano po imenu sisačkoga biškupa sv. Kvirina, ki je zavolj svoje kršćanske vjere u Savariji/Sambotelu mučenički ubijen 303.ljeta. Svecu je predlani posvećena i spomen-ploča u ovom gradu, a na Salezijanskom trgu crikva nosi njegovo ime. Lani je županijski muzej Savaria priredio likovnu i arheološku izložbu biškupu, prik kojega su se zbližili i varoši Sisak ter Sambotel.

Školske novosti iz Sambotela

Antologija za studente, OŠ „Mihály Váci“ slavi 25 ljet postojanja, Waldorfska škola s hrvatskim jezikom

Školari ki se po hrvatski uču u OŠ „Mihály Váci“ sa zamjenicom direktora (sprava) Žužanom Haklič-Henrik i učiteljicom hrvatskoga jezika Tündikom Huber

Estera Bošić-Škrapić podučava i hrvatski jezik u Waldorfskoj školi

Na Visokoj školi „Dániel Berzsenyi“ u Sambotelu trenutačno je sve skupa 28 hrvatskih studenatov, a zvana toga izvanredni studij pohadja devet studenatov. Na prvog godini hrvatskoga jezika i književnosti studiraju jedanaestimi, a kljetu na diplomu hrvatskoga nastavnika računaju osmimi. U seriji Biblioteke Škoruš i u njegovanju istoimenoga Društva je pred kratkim izašao i drugi broj knjige. Malu antologiju pod naslovom *Izbor tekstova za nastavu književnosti* je sastavila Matilda Böles, profesoricna na Visokoj školi, rodom iz Hrvatskoga Židana. Zbirka pjesničkih i proznih sastavkov je prvenstveno naminjena studentom i je korisni priručnik za književne studije. Na 169 stranici se najdu sa svojimi djeli svi važni svitski, hrvatski, gradišćanski i ugarski pjesnici, književnici, od narodne književnosti sve do suvremene literature.

Osnovna škola „Mihály Váci“, u koj se je čez tri ljeti udomačila i hrvatska nastava, ljetos slavi 25 ljet svojega postojanja. Unutar svetačnosti u ovom školskom ljetu i hrvatski krug se giblje i organizirat će plesačnicu za dicitu ter izložbu starih dugovanj u školskoj zgradi. Spomenuta ustanova je jako uspješna na naticanju, za oblikovanje hrvatskoga razreda je nedavno dobila 250 jezero forintov. Iz te svote su jur kupili u prostoriju namješćaje, police za knjige, stole. U ovoj sobici se održavaju hrvatske ure. Simo će zajti i ta moderna tehnika ku su mogli kupiti takaj iz pinez, dobivenih na naticanju. Po riči Žužane Haklič-Henrik, zamjenice direktora u ovoj školi, dosad je jako uspješan i jezični tečaj za odrasćene koji je pokrenut za one roditelje kim dica pohadaju hrvatsku nastavu. Pohodniki su sada desetimi, tajedno jedanput se najdu u školi i pod peljanjem učiteljice Tünde Huber se uču po hrvatski. Knjige daje škola besplatno, a ostale troške financiraju iz

pinez dobivenih na naticanju HDS-a. Kako smo nadalje doznali od nje, na naticanju Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Ugarskoj su takaj dobili 50 jezero forintov za gradišćanske narodne nošnje. Žuža Haklič-Henrik i Tünde Huber momentano pripravlaju i samostalnu, dvojezičnu webstranicu sambotelske Hrvatske manjinske samouprave s aktualnim događaji, priredbami, običaji i s poviješću Gradišćanskih Hrvatov. Uza to u pripremi je i hrvatski dio školske internetske stranice, kamo će se postaviti slike, rezultati, podatki u svezi s jezičnim podučavanjem u ovoj školi.

U Željeznoj županiji samo u Sambotelu imaju Waldorfsku školu, a i u cijeloj državi ukupno je iz takove umjetničke škole samo 19. Trenutačno tu ustanovu pohadja 140 učenikov, a podučava ih samo 13 učiteljev, med njimi Estera Bošić-Škrapić, rodom iz Narde. Mlada školnikovica je završila studij hrvatskoga jezika i književnosti u Budimpešti na ELTE-u, 1994. ljeta, diplomu za engleski jezik i književnost je stekla na sambotelskoj Visokoj školi, a poldrug ljet je pohadjala, takaj u Budimpešti, Waldorfsko obrazovanje. Sad je razrednica učenikov 8. razreda i pred par ljet je začela u svojem razredu podučavati i hrvatski, kot stranjski jezik. U Pedagoškom programu škole je nutri da se uz engleski, talijanski, nimški i slovački nudi i hrvatski jezik, a cilj je da dica od 1. razreda osvajuju jezični fundamenat dvih (nimalo sličnih) jezikov. Zanimljivost ove ustanove je još da se dica ne podučavaju iz udžbenikov, nego sa svojimi iskustvi, okretnim razmišljanjem nauču skupasabrati, iscidity materijalov što nek za nje more važno, neophodno biti. Tako i pri učnji jezika je prvobitno da školari zavolu npr. hrvatsku rič, a nadalje profitiraju iz lako dostižnih znanjev.

-Tiho-

Dani kruha

Za razliku od Mađarske, u Hrvatskoj se u listopadu slavi Dan kruha – Dan zahvalnosti za plodove zemlje.

U HOŠIG-u se već uobičajilo da na Dan kruha, nakon kratke svečanosti koju bi organizirala profesorica vjeronauka Ildikó Jurth, a ove godine knjižničarka Klara Bende-Jenyik, svi dobijemo krišku zajedničkoga svježeg, mirisavoga kruha i kolača. Od lani se svečanost, koja je obilježena obiljem kruha i krušnih proizvoda, nadopunjava i školskom smotrom, natjecanjem osnovnoškolskih razreda u postavljanju jesenskih štandova. Priredbi su se ove godine pridružili i gimnazijski razredi.

Najbolji su sudjelovali na svehrvatskoj smotri Dani kruha u Lipiku, a to su bili učenici David Fontanji, Blaž Kozari i Bianka Müllner.

Odlazak u Hrvatsku na Dane kruha svaki put doživljavamo kao blagdan, kao lijep izlet preko vikenda na kojem imamo prilike upoznati se s novim krajevima naše matične zemlje. HOŠIG već treću godinu sudjeluje na svehrvatskim Danima kruha koje su 2003. priređene u Topuskom, 2004. u Čakovcu, a 9. listopada 2005. u Lipiku. Dani kruha – Dani zahvalnosti za plodove zemlje organizira Pokret prijatelja Lijepe naše čiji je predsjednik Ante Kutle. Cilj je priredbe oživjeti stare običaje, recepte, stare vrste kolača, kruha, vratiti čast ručnom radu i narodnim običajima u doba industrijalizi-

je i dati na znanje, uočiti njihovo bogatstvo, šarolikost sakupljanjem hrvatskoga narodnog kulinarstva i umjetnosti iz različitih županija. Također je svrha priredbe okupiti mladež iz cijele Hrvatske, čak i iz inozemstva u duhu narodne kulture. U našoj se školi samo po sebi podrazumijeva golemi značaj ove priredbe, jer i mi kao narodnosna ustanova okupljamo Hrvate iz različitih krajeva Mađarske s različitim narječjima, tradicijama, folklorom. Skupljamo i prikazali smo matičnoj zemlji bunjevačke, šokačke, racke, pomurske, podravske, gradišćanske i bošnjačke recepte napisane na dijalektima, a nosili smo i izložili i ponjave, plahte, narodne vezove, ćupove. Budući da smo mi obrazovni kompleks od vrtića do gimnazije, naš štand uljepšali smo i kreativnim radovima malih: slikama od zrnja, figuricama od plodova, voćem i povrćem od plastelina i smjese brašna i soli, čak i njihovim pjesmama.

Krenuli smo iz škole u subotu, 8. listopada ujutro, osobnim kolima, spakiravši najljepše izložke školske smotre, narodne tkanine i ćupove, čak i tjesak (preš) i – obvezatno – svježe kolače, kruh i krušne proizvode za poklon i za ugošćavanje. Zahvaljujući gostoprimstvu roditelja Blaža Kozarija, naša petočlana ekipa objedovala je u Letinji kod njih. Uvečer smo doputovali u Kutinu, gdje smo zajedno s drugim školama prenoćili u Hotelu Kutini.

Na svehrvatskim Danima kruha uvijek nas zadivljuju izvorne zamisli drugih škola, npr. na slici vidimo štand OŠ Gradac s kolačima-igračkama ispečenima u obliku seoskog namještaja, posuda

Smotra u Lipiku započela već rano ujutro postavljanjem štandova. Oko 10 sati je krenula povorka sudionika u narodnim nošnjama i s poklonima za posvećenje na svečanu misu zahvalnicu za plodove zemlje. Nakon mise su se obilazili štandovi, kušali kulinarski specijalitete, razmjenjivali pokloni i sklupali nova poznanstva, simpatije.

Naši su susjedi bili Hrvati iz Bosne i Hercegovine i bunjevački Hrvati iz Vojvodine, Srbije i Crne Gore u divnim svilama, s umjetninama od slame, a na drugoj strani požeška strukovna škola. Nasuprot nama bio je najzanimljiviji „štand” kod kojega su učenici, prurušeni u praljude, u krznu kraj vatre prikazali neosporno najstarije kulinarske tradicije.

Učenici iz Dalmacije su pekli sardine na žaru, oni iz Zagorja neobičnim začinima opće poznate kolače pretvorili su u mjesne slastice.

Naša prijateljska OŠ Ante Kovačića iz Zagrebu dijelila je medenjake, drugdje su darivali mirodije, na trećemu mjestu mladi sir, pršut, med ili rakiju. Naši su se učenici rado umiješali u vrevu smotre, negdje je sviralo, drugdje se pjevalo, plesalo kolo, mještani i sudionici su radoznalo razgledali štandove, probali lokalne specijalitete. U našoj su ponudi bile pogačice, štrudle, kremasti kolači s medom, slatkiši s orasima, domaći pekmez, kompoti.

Najviše su uspjeha imali mali, slani sendviči s kobasicama, od izloženog voća i povrća, crvene paprike, sitni klipovi kuku-ruza i jedna vrlo dugačka tikvica.

LUKOVIŠĆE – U Lukovišću od 12. do 16. prosinca, u organizaciji tamošnje osnovne škole, traje Tjedan hrvatskoga jezika što ga obilježavaju bogati sadržaji, kazala nam je nastavnica Anica Popović. U tom je selu 12. prosinca gostovalo Hrvatsko kazalište iz Pečuha s dječjom predstavom „Plava boja snijega” i oduševilo najmlađe i one malo starije Lukovišćane. Dan 13. prosinca bio je u znaku susreta škola s predmetnom nastavom, a susretu su se odazvale škole iz Salante, Šikloša i Šeljina. Djeca su se natjecala u znanju i vještinama. Dječje ekipe bile su vesele i pokazale su koliko im je drag ovakav način natjecanja. Sljedeći dan, 14. prosinca, rezerviran je za učenje pjevanja božićnih pjesama. Djecu će na to učiti Tomo Bunjevac, nastavnik lukoviške škole i aktivan član pjevačkoga zbora „Vunenaš” iz Novoga Sela, a 15. prosinca Lukovišće će posjetiti naš poznati etnolog Đuro Franković iz Pečuha za kojeg smo sigurni kako će imati što ispričati svojim slušateljima kojima će, kako saznajemo, i predstaviti nekoliko novih naslova svojih knjiga koje su ugledale svjetlo dana u godini koja se polako primiče kraju. Gost Lukovišćana 16. prosinca bit će naš poznati gajdaš, mogli bismo reći legenda hrvatskoga gajdaštva danas u Mađarskoj, Pavo Gadanji iz Novoga Sela i njegova supruga. Napomenimo kako Pavo Gadanji ovih dana slavi svoj 75. rođendan te će iz svoga bogatog ljudskog i životno-gajdaškog iskustva imati što ispričati mladim Lukovišćanima.

BUDIMPEŠTA – U XI. okrugu grada Budimpešte, u kojem djeluje i Hrvatska samouprava, 11. prosinca održana je zakonom propisna javna tribina, susret s biračima hrvatskih zastupnika, a potom bogati kulturno-umjetnički program te druženje kojem su sudjelovali folklorasi iz Petrova Sela.

BUDIMPEŠTA – Hrvatsko-mađarsko društvo imalo je svoju redovitu godišnju skupštinu 13. prosinca u Budimpešti. Na njoj je podnijeto izvješće o djelatnosti Društva u 2005. godini i o planovima u prvoj polovici 2006. godine. Nakon izvješća predsjednika Društva Györgya Csótija i prijedloga članova Društva povjesničar književnosti Iván Sándor održao je predavanje o Nikoli i Petru Zrinskom koje je naslovio „Braća Zrinski”.

Aljmašani u Santovu

Marijansko svetište aljmaške Gospe od Utočišta, smješteno na spajanju Dunava i Drave, odavno je omiljeno hodočasno mjesto bačkih Hrvata, tako i Santovaca. Nakon višegodišnjega prekida, posebno za Domovinskog rata, hodočašća santovačkih hrvatskih vjernika u Aljmaš sredinom 90-ih godina su obnovljena. Posljednjih deset godina Santovci su više puta hodočastili u hrvatsko marijansko svetište, a svaki put srdačno ih je dočekao velečasni Ante Markić, voditelj svetišta. Tako je započela plodna suradnja, koja je obogaćena novim susretima. Budući da je prije godinu dana velečasni Ante Markić boraveći u Santovu predvodio duhovne pripreme za Božić, ta je suradnja produbljena.

Radi jačanja vjere i uzajamnoga duhovnog bogaćenja, ali i njegovanja materinske hrvatske riječi te povezivanja dviju župnih zajednica, u subotu, 19. studenog, u Santovu je upriličeno gostovanje Crkvenoga pjevačkoga zbora iz Aljmaša. U suorganizaciji Hrvatske vjerske zajednice i Hrvatske samouprave, nakon upoznavanja i druženja, u 17 sati održana je svečana hrvatska misa koju su zajedno služili aljmaški župnik velečasni Ante Markić, župnik iz zbratimljenih Petrijevacu Jure Krešo i Dinko Kalmar iz Dalja, koji je prvi put boravio u Santovu. Okupljene goste uzvanike i vjernike, posebno pak župnike iz spomenutih naselja, srdačnim je riječima dobrodošlice na hrvatskom jeziku pozdravio santovački župnik Imre Polyák, među njima i generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu Ivana Bandića.

Zahvalivši mjesnom župniku i hrvatskoj zajednici na pozivu, velečasni Markić pozdravio je okupljene vjernike, predstavnike crkvenih i svjetovnih vlasti, izrazivši zado-

voljstvo što je došlo do ovog susreta. „O, kako je lijepo i ugodno kada se braća nađu zajedno, mi koji smo u domovini Hrvatskoj, i vi koji živite u dijaspori u Mađarskoj, ista krv i ista vjera. Nas ovakovi susreti moraju obožavati, učvršćivati u životu i vjeri” – reče uz ostalo velečasni Markić.

Na misi su se u lijepom broju okupili santovački vjernici, a bilo ih je i iz Dušnoka, Baje i Gare.

Misa je uljepšana pjevanjem crkvenoga zbora iz Aljmaša, čiji su članovi na kraju mise otpjevali i nekoliko prigodnih crkvenih pjesama.

Na lijepom pjevanju i iskrenim riječima aljmaškog župnika uime domaćina i organizatora zahvalio je crkveni odborik Joso Šibalin, jedan od voditelja santovačke hrvatske vjerske zajednice. U znak sjećanja na santovački susret velečasnom Markiću predao je izvornu šokačku tkaninu. Nakon mise druženje je nastavljeno zajedničkom večerom i razgovorima. Dodajmo da je priredba ostvarena uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, i uza srdačnost santovačkih kućanica koje su za ovu prigodu pripremile fine domaće kolače.

Tekst i slike:
S. Balatinac

ČESTITKA

Svim našim čitateljima, bunjevačkim Hrvatima **ČESTITAMO MATERICE**, blagdan bunjevačkih majka, koji se po običaju slavi 3. nedjelje došašća, i **OCE**, blagdan bunjevačkih očeva 4. nedjelje došašća. Živi i zdravi bili!

Uredništvo Hrvatskoga glasnika

MagyarRádió

Slušali ste, čitajte ...

Iz emisija Radiopostaje Pečuh

Svakoga radnog dana prije podne u 9 i uvečer u 8 sati na srednjem valu od 873 Mgh, te na ultrakratkim valovima CCIR 101,7, samo u večernjim satima

„Betlemari“ iz Santova

„Hvaljen Isus i Marija! Slobodno li nam betlem uneti?“ Ovim riječima ulaze u kuću santovački „betlemari“ dan-dva prije Božića da bi čestitali ukućanima nadolazeći blagdan, da bi pokupili pokoji poklon, u današnje vrijeme novac, a nekada komad slanine i kobasice.

„Ta nekad se nisu jedino radi čestitanja uputila djeca u obilazak sela po vjetru, hladnoći i snijegu“ – rekao je u hrvatskoj emisiji radiopostaje Pečuh umirovljeni santovački učitelj Marin Velin – bilo je onda mnogo djece i gladovalo se.“ Današnja djeca rado oblače odjeću koja ih maskira u pastire i anđele, brzo nauče i iz svega glasa pjevaju najljepše božićne pjesme, doznajemo iz razgovora, no pomalo se čude ako kućanica klekne pred od papira napravljeni betlehem u znak izraza dubokog štovanja prema simboli i predmeta i obreda. Stoga gospodin učitelj već od početka studenoga podučava djecu ne samo izvedbi teksta koji se mijenja, po mogućnosti svake godine, nego disciplini i vladanju u kući i na ulici. A da bi i djeca iz urbane sredine osjetila duboku osjećajnost, ođanost, vjeru i nadu koja se nazire u tom običaju, na poziv HOŠIG-a iz Budimpešte,

santovačka će djeca „betlemariti“ za niže razrede te naše ustanove.

Gost hrvatske emisije radiopostaje Pečuh u ovo adventsko vrijeme, vrijeme puno iščekivanja, bio je i ravnatelj Mohačkoga narodnosnog bazičnog muzeja Jakša Ferkov. Između ostalog govorio je i o bojama svijeta na adventskom vijencu. Doznali smo kako nije slučajno što je boja treće svijeće, koja je upaljena baš prošle nedjelje, ružičasta, naime, duboko u vremenu pokore i beznađa njome se ukazuje na tračak nade da će Spasitelj uskoro doći.

Bogati su običajima ti predbožićni dani, uza svaki se spomen-dan svetaca i svetica obavljaju neke posebne radnje koje su u ona stara vremena činila sastavni dio života čovjeka na selu. Radilo se sve za to da bi se za novu godinu isprosila božja milost, bez koje nema plodnog zemljišta, nema zdravih i radišnih ukućana, a ni jakih konja i volova, seljakovih najvažnijih pomagača.

Osim navedenih sugovornika do riječi su došli i mnogi drugi. Tako to biva svakog dana u sat i pol u regiji, odnosno pola sata u cijeloj zemlji. Uvjerite se i sami!

MKT

STARI GRAD – Hrvatska manjinska samouprava Staroga Grada 17. prosinca s početkom u 15.30 sati u mjesnom Društvenom domu organizira svečani adventski program. U programu sudjeluju: Pjevački zbor Mali Dunaj iz Kemlje, Folklorna skupina Konoplje iz Kemlje, Pjevački zbor Jorgovan iz Bizonje, solistica Oršolja Kuzma iz Budimpešte i Hrvatska folklorna skupina Črip iz Slovačke.

BUDIMPEŠTA – Savez mađarskih zborova i orkestrara 2004. godine utemeljio je Nagradu KÓTA, te je u kategoriji skladatelja za pomaganje mađarske glazbene kulture u godini 2005. odlikovao Ferenc Várnaija. Svečana predaja nagrade bit će na Danu mađarskih zborova 16. prosinca, na svečanosti u natjecanju pjevanja pod nazivom Kodály.

BUDIMPEŠTA – Mađarski prosvjetni zavod 18. prosinca, Dana nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, u svečanom okvirima priređuje Narodnosni gala program u zgradi Mađarskoga prosvjetnog zavoda s početkom u 17 sati. Nazočne će pozdraviti glavna ravnateljica Mađarskoga prosvjetnog zavoda Erika Borbáth, a svečanost će otvoriti predsjednica Mađarskog parlamenta gospođa Katalin Szili, koja je i pokroviteljica priredbe. Ove je godine Mađarski prosvjetni zavod utemeljio nagradu za priznanje na polju kulture nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“ koja će se i dodijeliti u sklopu Narodnosnoga gala programa. U gala programu sudjeluje 13 folklornih društava koji predstavljaju 13 nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, a Hrvate će zastupati sastav „Veseli Gradišćanci“ iz Unde.

PEČUH – U organizaciji Skupštine Baranjske županije, 19. prosinca u pečuškom Csontváryjevu muzeju održava se *Dan narodnosti*. Svečanost će otvoriti dopredsjednik Skupštine Péter Tasnádi, te će biti podijeljene Predsjedničke istaknute nagrade zaslužnim pojedincima. U nastavku programa Miklós Fűzes, predsjednik Kuratorija Fondacije za manjinska istraživanja, govorit će o nedavno provedenim narodnosnim mjerenjima u Baranji. O empiričnim iskustvima izlaganje održat će Ivica Đurok, tajnik Kuratorija. O obrazovanju Roma i o uporabi jezika među njemačkom manjinom govorit će drugi stručnjaci. Posebno se održavaju i narodnosni dani, *Hrvatski dan* bit će priređen 14. prosinca.

Slušajte Internetski radio Croaticu
te pratite napise i vijesti na
web-stranici: www.radio.croatica.hu.
Svakog utorka i četvrtka od 10 do 11 sati
javljamo se emisijom uživo.
e-mail: radio@croatica.hu

Hrvatski kalendar 2006

Ovih dana izašao je iz tiska Hrvatski kalendar 2005. Na 180 stranica najčitanijega štiva Hrvata u Mađarskoj možete naći niz zanimljivih napisa s velikim brojem fotografija o događajima koji su obilježili život hrvatske zajednice u Mađarskoj u prošlosti, prošle godine i koji će nas pratiti i u idućim godinama. Kalendar se može naručiti po cijeni od 500 forinti u Croatici Kht., 1065. Budapest Nagymező utca 49.

Tel: 36-1-269-1974 / 36-1-269-2811, ili na e-mail adresi croatica@croatica.hu

Ovih dana izašla je iz tiska karta hrvatskih manjinskih samouprava u Mađarskoj s imenima mjesta gdje djeluju hrvatske manjinske samouprave u Mađarskoj, u izdanju Croatica Kht. Zainteresirani mogu naručiti i kupiti kartu po cijeni od 2500 forinti u Croatici Kht.

HRVATSKA KRONIKA

21. prosinca 2005. u 13.00 na
I. programu
(Repriza: 22. prosinca 2005. u 14.05
na II. programu)

Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Pečuški Božićni koncert
Urednik: Mišo Balaž

Cvječari iz Čakovca

Učenice Gospodarske škole po narudžbi izrađuju božićne ukrase na licu mjesta

Ove su godine vrlo omiljeni bili ukrasi sa staklenom podlogom

Ušli smo u razdoblje došašća i započeto je iščekivanje jednog od najvećega kršćanskog blagdana – praznik rođenja Božjega Sina. U gradovima i na selima su postavljani božićni ukrasi, lampioni, svjetiljke u raznim oblicima. Povećava se broj kupaca u trgovinama, svi nekamo žure kako bi blagdane iščekivali u pravome sjaju.

Za vrijeme došašća u mnogim se kućama pravi adventski vijenac s četiri svijeće i približavanjem Božiću svake nedjelje se zapali jedna, dvije, tri, a zatim četiri svijeće. Kaniška Hrvatska manjinska samouprava uvijek se brine o blagdanima Hrvata i u svojoj zajednici organizira pripreme. U tim je nastojanjima kadšto zatražena pomoć iz Hrvatske.

Prije tri godine u vrijeme došašća je organiziran susret cvječara iz Pomurja i Čakovca, koji je priređena u Kaniži. Već je prvi susret jako dobro uspio, bilo je mnogo posjetitelja, kupaca, stručnjaci su razmijenili iskustva.

Prema riječima predsjednice samouprave Marije Vargović, od prvoga predstavljanja svake godine na početku prosinca mnogi se interesiraju hoće li se susret ponovno prirediti. Iz Hrvatske uvijek dolazi nešto novo, novi materijali, nove zamisli u izradi ukrasa, i to vole pogledati i cvječari iz Pomurja, a i ljudi koji vole uljepšati svoje domove blagdanskim raspoloženjem.

Ove su godine 1. prosinca stigli učenici cvjećarstva Gospodarske škole iz Čakovca, čiji su aranžmani bili vrlo omiljeni i lani.

Vladimir Masten, ravnatelj Gospodarske škole, spomenuo je suradnju sa Srednjom školom Zsigmondi iz Kaniže i s mlinaračkom Strukovnom školom, veza s

kojom je nešto oslabjela, čemu, kaže on, uzrok su poteškoće u komunikaciji, ali nada se da će to ubuduće prebroditi pa će se međusobna posjećivanja nastaviti.

Učenice 2. razreda Matea Lesinger, Sandra Kozol, Ana Krbot izrađivale su tradicionalne vijence, većinom od prirodnih materijala, bora, sušenog voća, raznih plodova, cimeta, slame, žira, a učenice 3. razreda Tamara Belec, Jelena Borko i Matea Pogračič posve moderne urese, kojima je podloga staklo s četverokutnim svijećama u pastelnim bojama, ponegdje je stavljeno nešto bora i puno sitnih staklenih kuglica, lomljenih komadića stakla.

Ljiljana Škrobar Drk i Karmela Radošević, profesorice stručnih predmeta, ispričale su kako one prave svjetske trendove, a ove godine u dizajniranju vrlo je omiljeno staklo, pa su se učenice, koje su vrlo kreativne, sjetile da se mogu i od njega praviti božićne ukrase. Staklo ionako ima ugodaj snijega, leda i sjaja, koji se veže uza zimu, i to se kombinira s tradicionalnim materijalima, no treba svakako paziti na skladnost. Inače, učenice imaju tjedno 14 sati praktičnih vježba, gdje odista mogu iskušati sve moguće načine izrade. Ove su godine prevladavale raznovrsne boje od pastelnih ljubičastih, plavih, sjajnih do toplih smeđih kremastih boja, ali sve u skladu, ukrasi i svijeće u istoj boji.

Pomurski učenici, preko veza s Gospodarskom školom, mogli su sudjelovati na Smotri učeničkih zadruga u Zadru. Tamo je čakovečka škola izlagala i prikazivala izradu vjenčanih kitica.

Mnogi su zainteresirani fotografirali kako bi iduće godine i oni isprobavali takav način pripremanja.